

de tropische kas

**Jaarverslag van de
Vereniging Vrienden van de
Tropische kas te Beetsterzwaag**

2019

INHOUD:

- INLEIDING
- DE VERENIGING
- ACTIVITEITEN
 - 1. Beheer
 - 2. Openstelling
 - 3. Bezoekersaantallen
 - 4. Rondleidingen
 - 5. Bijzondere activiteiten
 - 6. Contact met leden en publiek
- BESTUUR
- JAARREKENING
- AFSLUITING

BIJLAGE: Nieuwsbrief nr 45, november 2019

□

Vereniging Vrienden van de Tropische Kas te Beetsterzwaag
Postadres: Utein 107, 9244 AA Beetsterzwaag
Bezoekadres: Kerkepad Oost 16A

contact@tropischekas.nl

www.tropischekas.nl

 Tropische Kas Beetsterzwaag

INLEIDING

2019: een jaar waarin diverse vernieuwingen zijn doorgevoerd

In 2019 zijn er zoals gebruikelijk diverse bezoekers-activiteiten ontplooid bij de Tropische Kas. Een bijzonderheid dit jaar was de viering van het 150-jarig bestaan van de druivenkas. Naast de reguliere openingstijden en de mogelijkheden die er dan zijn voor bezoekers, zorgden de jaarlijkse activiteiten zoals Groenmarkt, Kunstweekend, Open Monumentendag en Appeldag door het jaar heen voor een extra stroom bezoekers aan Tropische Kas en in bredere zin aan Beetsterzwaag. De Tropische Kas speelt al langer een belangrijke rol in het palet aan toeristische attracties en voorzieningen in Beetsterzwaag en omgeving.

De kas trok in 2019 ongeveer 6500 bezoekers, zelfs nog iets meer dan in het topjaar 2018 (het jaar van Leeuwarden Friesland Culturele Hoofdstad). Dit aantal is gebaseerd op zowel bezoekers tijdens de reguliere openingstijden alsook de bezoekers van de bovengenoemde extra activiteiten. Daarbij heeft ook de viering van het 150 jarige bestaan van de lessenaarskas een groot aantal bezoekers opgeleverd en trokken de rondleidingen aanzienlijk meer bezoekers dan eerdere jaren. In 2019 is extra aandacht geweest voor de PR, en dat heeft zijn vruchten afgeworpen. Verder was het 150-jarig bestaan de aanleiding om een boekje uit te geven waarin de geschiedenis van het kassencomplex wordt beschreven.

Er is door de vele betrokken vrijwilligers zoals altijd hard gewerkt om het voorzieningen peil te handhaven. Ook dit jaar werd gewerkt aan het verbeteren van de faciliteiten van de Ontvangstkas. Verder is ook in 2019 weer zeer enthousiast door de vele vrijwilligers gewerkt aan onderhoud en instandhouding van het complex.

DE VERENIGING

De Tropische Kas bestaat uit een cultuurhistorisch kassencomplex dat behoort bij het erfgoed van de in de 19e en 20e eeuw in het Lycklamahûs wonende adellijke familie Lycklama à Nijeholt. De vereniging Vrienden van de Tropische Kas ziet het als haar taak dit complex te behouden, te beheren en te exploiteren op zodanige wijze, dat bezoekers ervan kunnen genieten en verenigingsleden plezier beleven aan de werkzaamheden die dit met zich mee brengt. De vereniging had in 2019 ruim 300 leden. Hiervan waren meer dan 55 actief betrokken bij de uitvoering van de vele werkzaamheden die het functioneren van de vereniging en de kas met zich mee brengt.

□ ACTIVITEITEN

1. Beheer

Het beheer is opgedeeld in de aandachtsgebieden buitentuin, oranje- en de tropische kas en de opstallen. Voor de tuinwerkzaamheden was een vaste ploeg van ca 20 vrijwilligers actief. De collectie tropische planten in de tropische kas wordt verzorgd door twee vaste vrijwilligers. De opstallen werden regelmatig door een bestuurslid geïnspecteerd. Naar gelang de aard van de werkzaamheden die hieruit voortvloeiden werd óf een professional ingeschakeld óf vrijwilligers aangezocht voorkomende klussen uit te voeren.

Binnen het beheer van het bouwkundige deel van het complex staat de vereniging voor een zeer grote uitdaging. Het bestaande dak van de Tropische Kas is zodanig van aard en kwaliteit dat dringend ingrepen nodig zijn. Om te zorgen voor een beter beheersbaar binnenmilieu, een beter isolatie en daarmee beperking van energiekosten alsook een verlaagde onderhoudslast. Bij de overdracht door de gemeente Opsterland aan de vereniging in 2004 is door de gemeente het toen in slechte staat verkerende dak vervangen. De keuze van materialen destijds brengt met zich mee dat feitelijk het materiaal aan het eind van z'n levensduur is gekomen. Deel-aanpak lost enerzijds de problemen met dit dak/materiaal niet op, brengt anderszins niet de gewenste kwaliteitsverbetering en beperkt ook de jaarlijkse onderhoudslast niet.

Het bestuur heeft een uitvoerige studie opgezet naar de mogelijkheden. Daarbij is de kring van meest betrokken leden, lees actieve vrijwilligers, betrokken en na meerdere brainstormsessies en presentaties van mogelijkheden is in de loop van het najaar 2019 een definitieve keuze gemaakt voor de aanpak van het dak. Dat behelst een weliswaar grondige ingreep, waarbij ook andere materialen dan voorheen worden toegepast maar met behoud van de belangrijke, langjarige kenmerken van het gebouw. Stijl, statuur, model en beleving van het gebouw blijven bewaard, de keuze van materiaal soorten brengt de beoogde doelstellingen in zicht. Het voornemen is om in 2020 de beoogde duurzame vernieuwing van het dak te realiseren,

2. Openstelling

Het kassencomplex was in 2019 op de volgende tijden open voor publiek:

maand	dag	tijd
mei	zaterdag en zondag	van 14.00 – 17.00 uur
juni, juli en augustus	donderdag t/m zondag	van 14.00 – 17.00 uur
september, oktober	zaterdag en zondag	van 14.00 – 17.00 uur

Bezoekers werden ontvangen door onze ca 25 gastvrouwen en -heren.

Op de momenten dat vrijwilligers aanwezig waren om beheeractiviteiten uit te voeren werden belangstellenden ook buiten openingstijden in de gelegenheid gesteld het complex te bezoeken.

Ter voorbereiding op de openstelling wordt jaarlijks in maart een bijeenkomst belegd met alle vrijwilligers. Op deze zogenoemde 'startersavond' worden de ervaringen van het afgelopen jaar besproken, afspraken gemaakt over de openstelling en het rooster.

Een goed gevulde informatiemap met informatie over planten en historie ondersteunt het werk van de vrijwilligers. In een logboek werden bezoekersaantallen en opmerkingen en ideeën van de gastvrouwen en -heren genoteerd. Voor de bezoekers lag een gastenboek klaar waarin zij hun ervaringen konden beschrijven.

Het bezoeken van het kassencomplex is gratis. Op enkele plekken in de kas worden de bezoekers uitgenodigd om een gift te doen, en hier wordt gelukkig ruimhartig gebruik van gemaakt. Het jaarlijkse vrijwilligersuitje vond plaats op 14 augustus. De bestemming was dit jaar het park Vijversburg, alwaar we een rondleiding kregen en genoten van een heerlijke lunch. Bijzondere aandacht was er voor de kassen met de succulenten (vetplanten en cactussen), een specialiteit van Vijversburg.

3. Bezoekersaantallen

In totaal trok de Tropische Kas in 2019 ruim 6700 bezoekers. Ruim de helft daarvan kwam af op een van de bijzondere evenementen:

<i>Datum</i>	<i>Evenement</i>	<i>Aantal bezoekers</i>
27 april	Koningsdag	90
11 mei	Groenmarkt	700
21-23 juni	Kunstweekend	635
14 september	Monumentendag	820
15 september	Viering 150-jarig bestaan	300
5 oktober	Appeldag	1100

In de onderstaande tabel staat het aantal bezoekers per maand vermeld, voor de jaren 2017 t/m 2019. Er is een duidelijke stijging te zien in de bezoekersaantallen per jaar.

Jaar	apr	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	totaal
2017	285	764	418	1278	467	372	437	0	4021
2018	199	849	436	1092	691	1707	963	4	5941
2019	123	1113	1186	551	621	1686	1352	80	6724

4. Rondleidingen

In 2018 was er zo goed als geen belangstelling voor de reguliere rondleidingen. De doelstelling voor 2019 was dan ook om hier verandering in aan te brengen. Dat is buitengewoon goed gelukt, want dankzij een goede PR was er voor alle rondleidingen ruim voldoende belangstelling. Begin april was er één stinzenrondleiding, en verder waren er zes parkenrondleidingen en zes rondleidingen door de kas. Deze 13 rondleidingen trokken samen 143 bezoekers.

Hiernaast waren er rondleidingen op afspraak voor groepen. Van deze mogelijkheid is 18 keer gebruik gemaakt, met in totaal 287 bezoekers. Eén van de groepen was de 'Club van SA', met 32 deelnemers.

Omdat we onder onze vrijwilligers maar een beperkt aantal rondleiders hebben, was hun belasting hoog: sommige rondleiders hebben meer dan 15 rondleidingen gegeven. Het voornemen voor 2020 is dan ook om het aantal rondleiders uit te breiden.

5. Bijzondere activiteiten

De Tropische Kas organiseert jaarlijks enkele bijzondere activiteiten, al dan niet in samenwerking met andere partijen. Uit de bezoekersaantallen (zie hiervoor) blijkt dat deze activiteiten grote aantallen bezoekers trekken. Voor de inwoners van Beetsterzwaag zijn dit gezellige dagen waar men graag op af komt om elkaar te ontmoeten. Voor bezoekers van buiten Beetsterzwaag die voor het eerst naar de kas komen is de verwachting dat zij later nog eens terug komen om de kas ook eens op een rustiger moment te bezoeken.

De bijzondere dagen in 2019 waren:

- De jaarlijkse opening op **Koningsdag** 27 april.
- In 2019 werd voor de veertiende keer, op 14 mei, de **Groenmarkt** gehouden, dit in samenwerking met de afdeling Drachten van de Vereniging Groei & Bloei. Bezoekers van de groenmarkt kunnen zelfgekweekte of -gemaakte producten kopen.
- Het **Kunstweekend**: 21 tot 23 juni. De opening door burgemeester Ellen van Selm was deze keer in de Tropische Kas, in aanwezigheid van zo'n 75 genodigden.
- **Open Monumentendag**: 14 september. Deze dag wordt georganiseerd door Historisch Beetsterzwaag, waarbij de Tropische Kas één van de partners is. In de kas waren diverse activiteiten: een optreden van Stemstudio Liesbeth en een kraam van Fokko Bosker die vertelde over het beekdallandschap van het Koningsdiep.
- **Viering 150-jaar Druivenkas**: 15 september. Dit was een feestelijke middag met o.a. een muzikale workshop door Tatjana Koleva en de Youth Percussion Pool. Wethouder Libbe de Vries zette een aantal vissen uit in de vijver in de overtuin.
- Op 5 oktober organiseerden we voor de tiende keer de **Appeldag**. Naast de gebruikelijke standhouders die allerlei soorten appels, pompoenen en overige oogst-producten verkochten had de Tropische Kas een eigen kraam waar bollen werden verkocht en het boekje dat is uitgegeven vanwege het 150-jarig bestaan van de kas.

De kas stelde haar complex in 2019 verder o.a. beschikbaar voor:

- Een drietal fotoshoots vanwege een huwelijk.
- Het vieren van enkele verjaardagen.
- Een **adventure challenge** op 25 augustus. Zo'n 40 teams van 2 personen wisten ons verscholen kassencomplex te vinden.
- Deelname aan het evenement **Binnen Kijken** op 16 november, georganiseerd door Historisch Beetsterzwaag in samenwerking met de SA. Deze middag trok 80 bezoekers.

Eind augustus is onze bollenactie van start gegaan. We hebben zakjes bollen verkocht aan de bezoekers, met als doel om inkomsten te genereren voor de duurzame vernieuwing van het dak op de plantenkas in 2020. Deze actie is goed gelopen. In totaal zijn meer dan 10.000 bollen verkocht. Het restant heeft in overleg met de gemeente een plekje gekregen in de overtuin, bij de entree van de Tropische Kas.

Het winterhalfjaar is het complex gesloten voor bezoekers. In de Tropische Kas echter groeit en bloeit alles door. De groengroep werkt dan ook gewoon door in de winter.

Op 11 december deden we mee aan de kerstfair in Beetsterzwaag. We deelden een kraam met Historisch Beetsterzwaag en met Cultbee. Dit is goed bevallen.

6. Contact met leden en publiek

De 300 leden van onze vereniging hebben dit jaar enkele mailberichten en twee nieuwsbrieven ontvangen, met daarin o.a. een uitnodiging om naar de viering van het 150-jarig bestaan te komen. Hier is op grote schaal gebruik van gemaakt. Ook zijn de leden in de vorm van een extra ALV betrokken bij de besluitvorming over het de vernieuwing van het dak op de plantenkas. De nieuwsbrief van november is als bijlage toegevoegd bij dit jaarverslag.

Voor het algemene publiek is een flyer gemaakt die in een ruime regio is verspreid (oplage 5000 exemplaren).

Verder zijn maandelijks persberichten verstuurd naar de huis-aan-huis-bladen en de regionale kranten om de rondleidingen onder de aandacht te brengen. Dit heeft o.a. een groot artikel in de Leeuwarder Courant opgeleverd. Ook de SA en de Woudklank / Drachtster Courant hebben diverse grotere artikelen gewijd aan de Tropische Kas.

Vanwege de viering van '150 jaar Tropische Kas' hebben we dit jaar extra aandacht gekregen in de media. Twee rondleiders vertelden over de kas in het programma Op en Ut van Omrop Fryslân en Omrop Fryslân is een keer langs geweest om te filmen in de kas. Dit is uitgezonden in het journaal.

De in 2018 gemaakte uitzending van het programma Binnenste Buiten over de Tropische Kas is deze zomer herhaald, wat extra veel bezoekers tot gevolg had in het weekend erna.

Wat betreft social media is met name gebruik gemaakt van facebook. Omdat het kassencomplex zo fotogeniek is, blijkt dit een uitstekend medium te zijn om onze doelgroep te bereiken. Onze berichten worden relatief vaak gedeeld.

BESTUUR

Het bestuur van onze vereniging bestond in 2019 uit zeven leden. Er vond een tussentijdse overdracht van het penningmeesterschap plaats. Eén van de bestuursleden is op eigen verzoek teruggetreden. De daardoor ontstane vacature zal in 2020 worden ingevuld. De bestuursleden hebben naast hun bestuurstaak tevens een specifieke taak binnen het beheer en exploitatie.

De bestuursleden zijn:

- Hielke Sevinga, voorzitter
- Fetje Wilpstra, secretaris
- Ernestine Glastra / Heleen Verhage, penningmeester
- Jochem Knol, lid
- Nienke Plantinga / vacature, lid
- Coen Reijntjes, lid
- Hélène Verzijl, lid

Het bestuur kwam acht keer bijeen voor een bestuursvergadering. Hier werden de lopende zaken besproken, de beleidslijnen uitgezet en de wekelijkse werkmiddagen en incidentele werkzaterdagen voorbereid.

Een belangrijk speerpunt was de voorbereiding van het project "duurzame vernieuwing dak van de plantenkas". In 2019 zijn de plannen hiervoor verder uitgewerkt en voorgelegd aan de leden op een extra informatieavond en een extra ledenvergadering. Tevens is een begin gemaakt met de fondsenwerving. Dat heeft geleid tot belangrijke financiële toezeggingen van de Van Teyens Fundatie (30.000 euro) en van het Iepen Mienskip Fonds (35.000 euro).

Met de volgende organisaties hadden we intensief contact:

- Gemeente Opsterland, cluster groenvoorzieningen en de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling
- Stichting Historisch Beetsterzwaag
- Groei & Bloei afdeling Drachten.
- Vereniging voor Veldbiologie, KNNV afdeling Drachten

JAARREKENING

	Begroting gemeente	Begroting ALV		Begroting gemeente
	2019	2019	Realisatie	2020
INKOMSTEN				
Subsidie Gemeente	€ 5.229	€ 5.229	€ 5.229	€ 5.229
Contributie leden	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.336	€ 3.000
Giften	€ 900	€ 900	€ 2.175	€ 1.000
Bijdragen bezoekers	€ 1.500	€ 1.200	€ 2.632	€ 2.000
Verkoop planten	€ 1.200	€ 1.500	€ 1.536	€ 2.000
Rondleidingen en groepen		€ 800	€ 2.037	
Verkoop bollen			€ 2.490	
Verkoop boekje			€ 419	
Activiteiten /overige opbr.	€ 2.500	€ 1.700	€ 2.841	€ 3.500
Totaal	€ 14.329	€ 14.329	€ 22.692	€ 16.729

	2019	Begroting	Realisatie	2020
	UITGAVEN			
Energie en water	€ 3.450	€ 4.611	€ 4.593	€ 4.000
Belasting en verzekering	€ 600	€ 400	€ 377	€ 500
Beheer en onderhoud	€ 2.250	€ 2.250	€ 2.028	€ 3.000
Groot onderhoud	€ 1.900	€ 1.900	€ 2.158	€ 2.000
Kantoorkosten		€ 1.000	€ 844	
Organisatiekosten	€ 2.100	€ 1.500	€ 2.126	€ 3.000
PR	€ 500	€ 500	€ 370	€ 1.000
Vrijwilligers	€ 1.500	€ 1.000	€ 1.022	€ 1.500
TK 150 jaar		€ 1.000	€ 2.900	
Resultaat	€ 2.079	€ 168	€ 6.274	€ 1.729
Totaal	€ 14.379	€ 14.329	€ 22.692	€ 16.729

Toelichting:

Er zijn twee versies van de begroting 2019: de versie die in april 2018 is ingediend bij de gemeente in verband met de subsidieaanvraag voor 2019 en de licht bijgestelde bijgestelde versie die is besproken op de ALV, die later plaatsvond.

Opvallend bij de realisatie van 2019 zijn de hoge publieksinkomsten: bestaande uit giften, de bijdragen van bezoekers voor thee/koffie, inkomsten uit de rondleidingen en de bollenactie.

Het idee voor de bollenactie was pas later ontstaan, in verband met de viering van het 150-jarig bestaan en als crowdfundingactie voor het nieuwe dak.

De kosten voor de viering van het 150-jarig bestaan waren niet opgenomen in de begroting voor de gemeente, evenmin als de kosten voor het maken van het boekje.

Door het hoge bezoekersaantal en de goed bezochte activiteiten is 2019 met een positief resultaat van 6274 euro afgesloten, hetgeen gunstig is in verband met de noodzakelijke reserveringen voor groot onderhoud.

Vanaf 2021 zal in de begroting expliciet een reservering voor groot onderhoud worden opgenomen.

AFSLUITING

Net als 2018 was 2019 een bruisend jaar. Door de inzet van de vele vrijwilligers en het bestuur is de exploitatie en het beheer van ons mooie complex goed is geborgd.

We werken verder aan de vorig jaar ingezette initiatieven:

- In 2019 is het besluit genomen over vernieuwing van het dak van de plantenkas. De fondsenwerving hiervoor is goed op gang gekomen, zij het dat de financiering nog niet volledig rond is bij het maken van dit jaar verslag. In de zomer van 2020 zal het nieuwe dak worden gerealiseerd. Dit werk zal worden uitgevoerd door VOKA kassenbouw uit Erica (bij Emmen), een gerenommeerde kassenbouwer in Noord-Nederland.
- Er wordt gewerkt aan een systematische beschrijving van de plantencollectie, voor een beter informatie aan de bezoekers, maar ook als lesmateriaal voor educatieve doeleinden.
- Het bestuur streeft naar een borging van de aanwezige deskundigheid voor de toekomst en een verdeling van taken die voortzetting van de beleidslijnen voor alle vrijwilligers uitvoerbaar houdt. In het bijzonder zal het bestuur aandacht besteden aan een meerjaren grootonderhoud plan.
- Vanaf Koningsdag 2020 gaan we weer veel bezoekers ontvangen in het mooie historische kassencomplex. De jaarlijkse evenementen zullen weer georganiseerd worden, waarbij wordt samengewerkt met diverse andere organisaties in Beetsterzwaag.